

CBS: korpsen geven opkomsttijden niet altijd door SPECIAL

Hoe betrouwbaar zijn de CBS-cijfers over opkomsttijden van de brandweer? Zeer betrouwbaar, zegt Jan Latten, woordvoerder van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Toch verloopt niet alles vlekkeloos. De Nederlandse korpsen leveren hun gegevens soms onvolledig en laat aan.

FOTOGRAFIE: FBF.NL

Uit de cijfers van het CBS blijkt dat zowel de verwerkingstijd op de meldkamer als de aanrijtijd is toegenomen.

DOOR MARCO VAN DER LEEST

Het CBS houdt sinds 1985 de statistieken voor de opkomsttijden bij. Over de periode daarvoor heeft het bureau ook wel brandweerstatistieken, maar niet specifiek over de opkomsttijden. De korpsen 'klokken' de gegevens zelf, weet Latten. 'Ze houden zelf de uitruk- en aanrijtijd bij. Met de huidige stand van de techniek kan dat heel exact. De korpsen krijgen de verwerkingstijden van de meldkamers aangeleverd. In sommige gevallen gaat dat automatisch, in andere gevallen worden de tijden eerst nog in de computer ingevoerd. Al die gegevens worden naar het CBS gestuurd.'

OUDE, MAAR BETROUWBARE CIJFERS

De brandweer is niet verplicht de CBS-vragenlijst in te vullen. In de praktijk blijft het er dan ook nogal eens bij. 'Het is een algemeen probleem', zegt Latten. 'Naar schatting wordt 20 procent van de branden zelfs niet eens bij ons gemeld. In geval van brand schiet het formulieren invullen er wel eens bij in, wat op zich wel voorstelbaar is. Toch kunnen we uiteindelijk betrouwbare en representatieve cijfers produceren. Daarvoor gebruiken we speciale ophogetechnieken, waarbij we kijken hoe het elders in Nederland gaat. Om tot betrouwbare cijfers te komen worden de aangeleverde bestanden bovendien getest. Als er een opkomsttijd van twee dagen staat genoteerd, kun je er vanuit gaan dat het niet klopt.'

Toch klinkt er ook kritiek op het CBS. De meest recente cijfers zijn vaak een half tot één jaar oud, waardoor een actueel beeld van de stand van zaken ontbreekt. Klopt, zegt Latten, maar ook dat heeft te maken met de aanlevering vanuit de Nederlandse brandweerkorpsen. 'Sommige korpsen leveren heel snel aan, sommige zelfs iedere maand. Maar we krijgen ook wel cijfers per kwartaal, per half jaar of per jaar binnen. Dan is het wachten totdat de laatste cijfers er zijn. De meest recente cijfers die het CBS over branden heeft gepubliceerd, zijn van 2008. Momenteel stromen de laatste gegevens over 2009 binnen. Na de zomer komen we met de nieuwste cijfers over 2009 naar buiten.'

'SOMMIGE KORPSEN LEVEREN HEEL SNEL AAN, SOMMIGE ZELFS IEDERE MAAND. MAAR WE KRIJGEN OOK WEL CIJFERS PER KWARTAAL, PER HALF JAAR OF PER JAAR BINNEN.'

Ook de vragenlijsten van het CBS zijn niet onomstreden. 'De vragenlijst die we hanteren is in de loop van de jaren gegroeid. Voortschrijdend inzicht leidt ertoe dat er wel eens een vraag bijkomt, of wordt geschraapt', aldus de CBS-woordvoerder. 'Momenteel hebben we een pilot met de brandweer Amsterdam-Amstelland om te kijken hoe de lijst beter kan. Belangrijke vraag: over welke informatie willen de korpsen beslist beschikken? Zo komen er nieuwe vragen bij, een aantal oude zullen verdwijnen. We hopen op deze manier dat de korpsen een grotere betrokkenheid bij de vragenlijst ervaren, dat meer korpsen de lijst invullen.'

LANGE OPKOMSTIJDEN DOOR MELDKAMERS

De CBS-cijfers tot en met 2008 laten een aantal opmerkelijke ontwikkelingen zien. Zo steeg de gemiddelde opkomsttijd van 7,5 minuten in 2000 tot 10,1 minuut in 2008. Latten: 'Daarbij valt één ding op: de gemiddelde verwerkingstijd op de meldkamers is enorm toegenomen, van 0,5 minuut in 2000 tot 2,1 minuut in 2008.' Ook de rijtijd nam toe, maar in minder sterke mate. Deze was in 2000 gemiddeld nog 4,2 minuut, in 2008 gemiddeld 4,9 minuut. Latten: 'De uitruktijd steeg ook: van 2,8 minuut naar 3,2 minuut. Een opsteker dus voor de brandweermannen. De stijging van de afgelopen jaren van de opkomsttijden heeft vooral te maken met de voorfase en de rijtijd. Voor de opkomsttijd bij woningbranden geldt een streeftijd van 8 minuten. In 2008 werd deze in slechts één derde van de branden gehaald. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze percentages betrekking hebben op alle branden, inclusief buitenbranden waarvoor een langere streeftijd geldt dan 8 minuten.' Bij nog eens een derde is

de brandweer in 10 tot 15 minuten ter plaatse. Latten heeft deze cijfers nog eens vergeleken met die van 1985. Ook dan blijkt de brandweer achteruit te boeren. Destijds was de opkomsttijd in 20 procent van de gevallen maximaal vijf minuten. In 2008 was dat nog maar 6 procent. In 1985 waren er bovendien minder uitschieters. Bij slechts 2 procent bedroeg de opkomsttijd meer dan 15 minuten. Tegenwoordig is dat 12 procent van de branden. De verklaring? Langere verwerkingstijden, zegt Latten beslist. 'Natuurlijk, de toegenomen verkeersdruk speelt ook een rol, evenals de toename van verkeersmaatregelen als rotondes en verkeersdrempels. Maar de tijd tussen de melding en alarmering steeg het sterkst. Zag je vroeger een brand, dan belde je direct met de brandweer. Daarna is alles geconcentreerd in de meldkamers via 112. Mensen bellen nu dus voor verschillende incidenten met 112. Het is moeilijker geworden om te achterhalen wat er precies aan de hand is en welke kolom moet worden ingeschakeld. Rood, wit, blauw? Ook de komst van de mobiele telefoon heeft een negatieve invloed gehad. Met een vaste lijn komt de beller direct in zijn eigen regio terecht. Mobiele bellers komen in Driebergen binnen en worden dan doorverbonden naar een regionale meldkamer. Toch weer extra stap en dus extra tijd.'

DUNBEVOLKTE GEBIEDEN PRESTEREN SLECHTER

De brandweerstatischeken vertonen verder opmerkelijke regionale verschillen. Wordt de streeftijd van 8 minuten gemiddeld over Nederland in een op de drie gevallen gehaald, in Groningen, Flevoland en Zeeland is dat slechts in 15 tot 18 procent het geval. Aan de andere kant springt Zuid-Holland er in positieve zin uit. Daar is de brandweer in 42 procent van de branden binnen 8 minuten ter plaatse. 'De perifere en dunbevolkte gebieden doen het dus slechter. Wil je de streeftijd daar halen, dan vergt dat extreme en waarschijnlijk niet realistische investeringen. Je moet dus ergens een gulden middenweg vinden.' ■